

Thermometer seksuele gezondheid

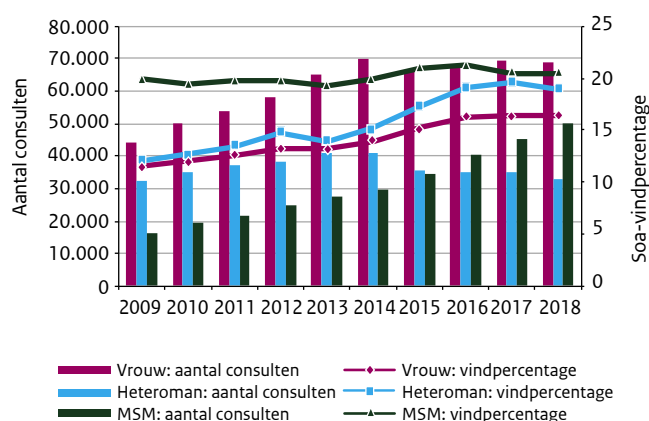
De meest recente gegevens uit
de nationale soa-surveillance
bij Centra Seksuele Gezondheid

Het doel van de thermometer is een eerste berichtgeving over de cijfers en trends van soa en seksuele gezondheid in Nederland in 2018.

Soa-consulten bij Centra Seksuele Gezondheid (CSG's)

In 2018 zijn in totaal 152.217 soa-consulten uitgevoerd bij de CSG's; vrijwel gelijk aan het aantal consulten in 2017 (N=150.170). Het aantal consulten nam af onder heteroseksuele mannen (-6%) en vrouwen (-1%), maar nam toe bij MSM (+9%; Figuur 1). Vergelijkbaar met 2017 was van alle bezoekers 45% vrouw, 22% heteroseksuele man en 33% man die seks heeft met mannen (MSM). Er waren 484 soa-consulten (0,3%) bij transgender personen en voor 63 consulten was het geslacht van het seksueel contact onbekend.

In 2018 zijn voor 134.586 consulten bij vrouwen, heteroseksuele mannen of MSM aanvullende gegevens beschikbaar in het landelijke monitoringssysteem. Deze consulten zijn uitgevoerd bij 111.271 unieke personen. Van deze personen had 16% (n=17.486) meer dan één consult. Dit percentage was het hoogst bij MSM, namelijk 33% (heteroseksuele mannen: 7% en vrouwen: 11%).

Figuur 1. Aantal consulten en het soa-vindpercentage*, 2009-2018.

* Één of meer van de volgende soa: chlamydia, gonorrhoe, syfilis, hiv of hepatitis B.

Soa-vindpercentage

Op basis van aanvullende gegevens beschikbaar in het landelijke monitoringssysteem bleef na een toenemende trend het soa-vindpercentage de laatste 3 jaar stabiel: 18,9% bij heteromannen, 16,3% bij vrouwen en 20,5% bij MSM in 2018 (Figuur 1). Het soa-vindpercentage was het hoogst bij personen die gewaarschuwd waren (33,1%) en bij bekend hiv-positieve personen (32,6%; Figuur 2). Ten opzichte van 2017 is het soa-vindpercentage binnen de verschillende risicogroepen stabiel gebleven (Figuur 2).

Chlamydia

In 2018 zijn 21.021 chlamydia-diagnoses geregistreerd door de CSG's, een afname van 2% in vergelijking met 2017. De laatste 3 jaar bleef het chlamydia-vindpercentage stabiel: 17,7% bij heteromannen, 15,0% bij vrouwen en 9,8% bij MSM in 2018 (Figuur 3).

Op basis van aanvullende gegevens beschikbaar in het landelijke monitoringssysteem nam het chlamydia-vindpercentage bij bekend hiv-positieve MSM af: van 20,1% in 2008 naar 14,6% in 2017, maar was in 2018 vrijwel gelijk (14,8%). Bij hiv-negatieve MSM is er sprake van een jarenlange stabiele trend in het chlamydia-vindpercentage (9,1% in 2018). Het vindpercentage was het hoogst bij vrouwen en heteroseksuele mannen die gewaarschuwd waren voor chlamydia (34,1%), heteroseksuele mannen met klachten (26,1%) en heteroseksuele mannen en vrouwen jonger dan 20 jaar (23,7%).

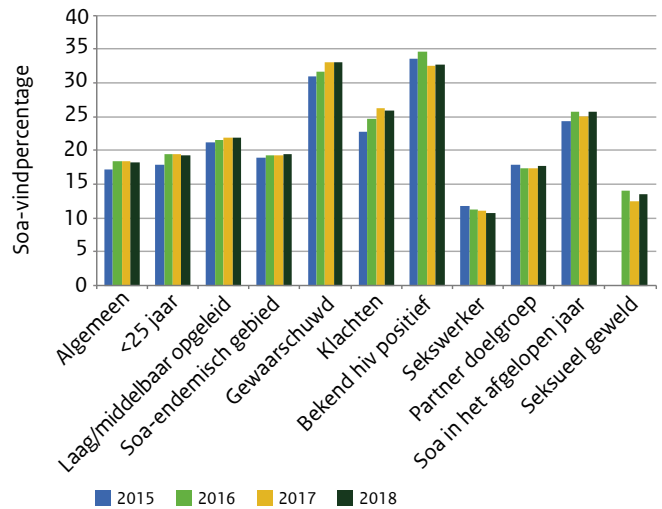
LGV

Het aantal LGV-infecties nam de afgelopen jaren toe bij zowel hiv-positieve als hiv-negatieve MSM. In 2018 nam het totaal aantal vastgestelde LGV diagnoses verder toe met 3% toe ten opzichte van 2017 naar 278. Het percentage LGV diagnoses dat hiv-negatieve MSM betref is toegenomen van 25% in 2010 naar 50% in 2018. Asymptomatische rectale LGV is toegenomen van 33% in 2010 naar 53% in 2018.

Op basis van aanvullende gegevens beschikbaar in het landelijke monitoringssysteem fluctueerde het LGV-vindpercentage bij hiv-positieve MSM die rectaal getest zijn op chlamydia (2,2% in 2018). Het is stabiel laag bij hiv-negatieve MSM (0,3% in 2018).

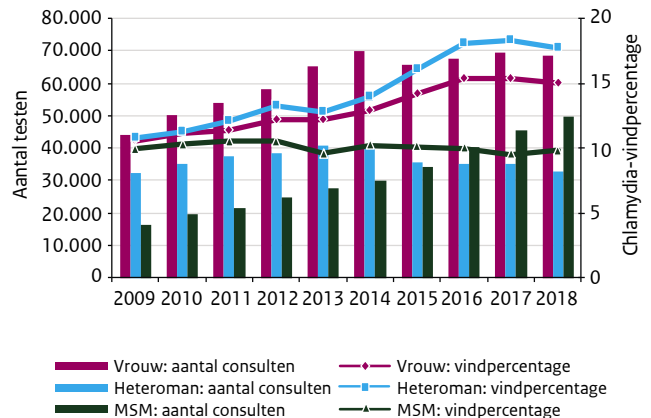
Gonorroe

In 2018 is het aantal gonorroe-diagnoses toegenomen met 9% ten opzichte van 2017 naar 7.362. De trend in het gonorroe-vindpercentage was stabiel bij heteroseksuele mannen (2,0%) en vrouwen (1,7%). Bij MSM nam het gonorroe-vindpercentage toe, maar is sinds 2016 stabiel rond 11% (11,2% in 2018).

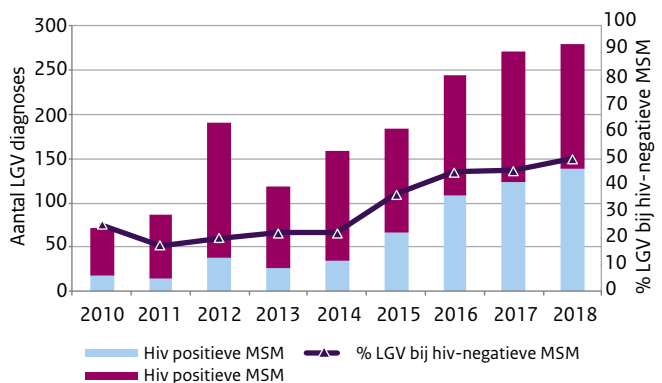

Figuur 2. Het soa-vindpercentage naar risicogroep 2015-2018*

*Seksueel geweld wordt sinds 2016 geregistreerd. Laag/middelbaar opgeleid: geen onderwijs, basisonderwijs, lbo/mavo/vmbo/mba.

Figuur 3. Chlamydia: aantal testen en vindpercentage, 2009-2018

Figuur 4. LGV: aantal diagnoses bij MSM, 2010-2018

Op basis van aanvullende gegevens beschikbaar in het landelijke monitoringssysteem fluctueerde het gonorroevindpercentage licht bij bekend hiv-positieve MSM de laatste 3 jaar (18,1% in 2018). Bij hiv-negatieve MSM was het vindpercentage stabiel in deze periode (10,1% in 2018). Het gonorroevindpercentage was het hoogst bij personen die gewaarschuwd waren voor gonorroe, namelijk 29,8% bij vrouwen, 19,0% bij mannen en 30,9% bij MSM. Een verhoogd vindpercentage werd ook gezien bij heteroseksuele mannen en MSM met klachten (respectievelijk 4,3% en 22,0%) en personen afkomstig uit een land met een verhoogde soa/hiv-prevalentie (vrouwen: 3,3%, heteroseksuele mannen: 4,1%; MSM: 12,7%).

Gonokokkenresistentie

In 2018 is bij 39,2% (n=2.216) van de personen met gonorroe binnen de CSG's die aangesloten zijn bij het GRAS-project (n=5.648) een gevoeligheidsbepaling gerapporteerd. Er is nog geen resistentie of klinisch falen gerapporteerd voor ceftriaxon, de huidige 1^e keus behandeling voor gonorroe. Resistentie tegen cefotaxim blijft laag, met 1,9% in 2018 (1,5% in 2017). Resistentie tegen azitromycine nam de afgelopen jaren sterk toe: van 2,1% in 2012 naar 10,8% in 2018 (volgens de nieuwe EUCAST criteria). Verklaringen hiervoor worden nader onderzocht.

Infectieuze syfilis

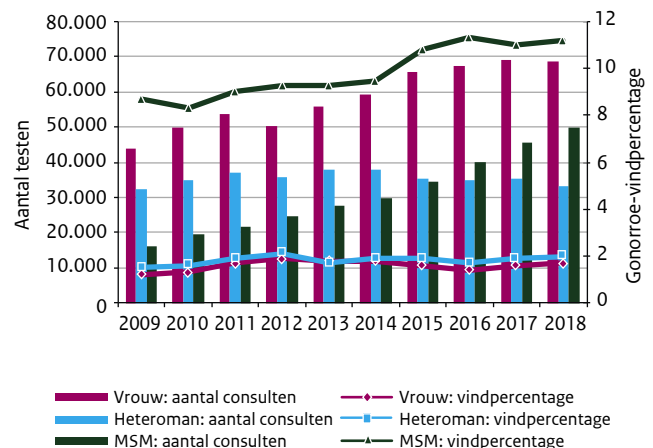
In 2018 zijn 1.224 diagnoses van infectieuze syfilis vastgesteld, vrijwel gelijk aan het aantal diagnoses in 2017 (n=1.228). Zesennegentig procent van de gevallen betrof MSM (n=1.176). De vindpercentages bij vrouwen en heteroseksuele mannen blijven laag (Figuur 6). In de afgelopen twee jaar is het vindpercentage van infectieuze syfilis bij MSM afgenomen van 2,9% in 2016 naar 2,4% in 2018. Op basis van aanvullende gegevens beschikbaar in het landelijke monitoringssysteem nam het vindpercentage af bij bekend hiv-positieve MSM van 8,4% in 2016 naar 6,6% in 2018. Het vindpercentage was stabiel onder hiv-negatieve MSM (1,8% in 2017).

Hiv

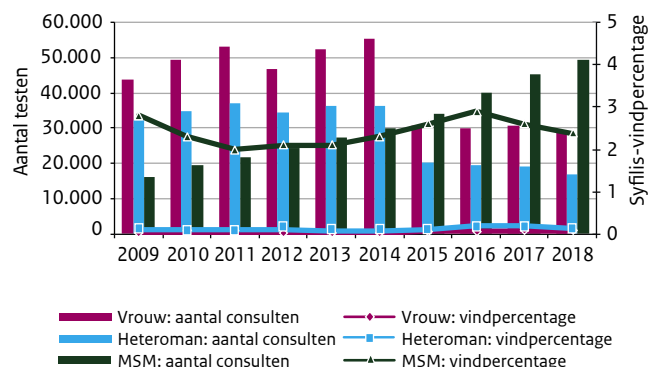
Centra Seksuele Gezondheid

In 2018 zijn 249 nieuwe hiv-diagnoses geregistreerd door de CSG's, een daling van 13% ten opzichte van 2017. Negentig procent (n=224) van alle hiv-diagnoses betrof MSM, bij wie het hiv-vindpercentage is gedaald tot 0,5% in 2018 (Figuur 7). Het vindpercentage bij heteroseksuele mannen en vrouwen blijft zeer laag (circa 0,1%).

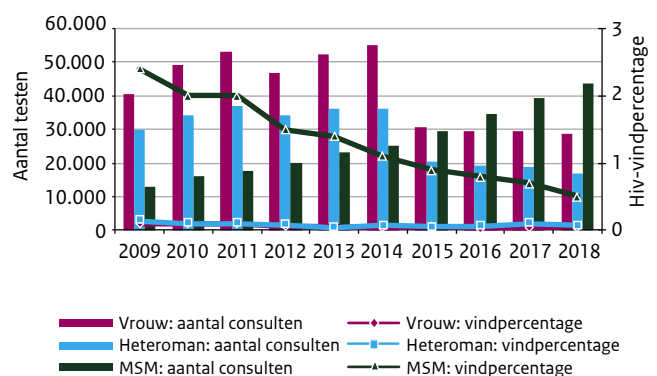
Op basis van aanvullende gegevens beschikbaar in het landelijke monitoringssysteem had 44% van alle MSM met een nieuwe hiv-diagnose een migratieachtergrond uit een gebied met een verhoogde soa/hiv-prevalentie; dit was 91% (n=21/23) bij heteroseksuele mannen en vrouwen.

Figuur 5. Gonorroe: aantal testen en vindpercentage, 2009-2018

Figuur 6. Infectieuze syfilis: aantal testen en vindpercentage, 2009-2018

Figuur 7. Hiv bij CSG: aantal testen en vindpercentage, 2009-2018

Hiv-behandelcentra (SHM)

Op 31 december 2018 waren in totaal 20.181 personen in zorg bij de 26 hiv-behandelcentra. In 2018 zijn 909 personen met hiv aangemeld (in 2017: 1.037), waarvan 527 personen ook in datzelfde jaar gediagnosticeerd zijn (in 2017: 615). Dit is opnieuw een daling ten opzichte van voorgaande jaren, al loopt dit aantal nog op door rapportagevertraging. Het aandeel mannen onder nieuw gediagnosticeerden is in 2018 vergelijkbaar met voorgaande jaren (88%). Vergelijkbaar met vorig jaar was 69% geïnfecteerd door MSM-contact, 21% door heteroseksueel contact (mannen en vrouwen) en 8% had een andere of onbekende transmissieroute. Het aantal aids-diagnoses in 2018 was 88 (2017: 109).

Acute hepatitis B

In het kader van de meldingsplicht infectieziekten werden in 2018 101 meldingen van acute hepatitis B gedaan door CSG's en andere zorginstanties (peildatum: 11 maart 2019). In 2017 waren er 115 meldingen van acute hepatitis B. De meest gerapporteerde transmissieroutes zijn: heteroseksueel contact (41%) en MSM-contact (16%).

In de meeste gevallen betrof het seksueel contact met een losse partner (70,5% bij heteroseksuelen, 81,3% bij MSM). De transmissieroute was onbekend voor 32% van de meldingen.

Acute hepatitis C

In de aangiftecijfers van acute hepatitis C zijn 62 nieuwe gevallen gemeld in 2018. Het aantal acute hepatitis C meldingen fluctueert sinds 2011 rond de 60 per jaar. Seksueel contact was de meest gerapporteerde transmissieroute (n=39, 63%); dit waren voornamelijk MSM (n=38). Van de 38 MSM die acute hepatitis C kregen via seksueel contact waren er 30 hiv positief (79%).

Seksueel gedrag*

Vergelijkbaar met 2017 werd in 2018 bij een groot deel van de consulten drie of meer seksuele partners in de afgelopen 6 maanden gerapporteerd: bij 60% van de consulten onder heteroseksuele mannen, 80% van de consulten onder MSM en 44% van de consulten onder vrouwen. Sinds 2018 worden gegevens verzameld over condoomgebruik bij vaginale, orale, insertieve en receptieve anale seks. Van alle MSM rapporteerde 18% alleen insertieve anale seks, 11% alleen receptieve anale seks, 59% zowel insertieve als receptieve anale seks, 7% geen anale seks en 5% onbekend. Consistent condoomgebruik werd door 32% van de MSM gerapporteerd die alleen insertieve seks rapporteerden, 31% van de MSM die alleen receptieve anale seks rapporteerden en 21% van de MSM die zowel insertieve als receptieve anale seks rapporteerden. Vrouwen en heteroseksuele mannen rapporteerden minder vaak consistent condoom gebruik bij vaginale seks (beide 7%). Consistent condoom gebruik werd het minst gerapporteerd bij orale seks (2% van de vrouwen en 1% van de MSM).
* op basis van aanvullende gegevens beschikbaar in het landelijke monitoringssysteem.

Sense

In 2018 zijn 8.230 Sense hulpvragen geregistreerd (n=8.777 in 2017), waarvan 75% bij vrouwen. Net als in voorgaande jaren waren anticonceptie (n=2.888; 42%) en seksualiteit (n=1.835; 27%) de meest voorkomende gespreksthemata's bij vrouwen. Seksualiteit (n=1.178; 55%) bleef het meest voorkomende gespreksthemata bij mannen. De resultaten zijn echter moeilijk te interpreteren omdat de registratie van de Sense hulpvragen niet uniform is.

Dit is een uitgave van:

**Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu**

Postbus 1 | 3720 BA Bilthoven
www.rivm.nl

April 2019

Met dank aan alle Centra Seksuele Gezondheid, GGD-en,
en de medisch microbiologische laboratoria.

Contact: fleur.van.aar@rivm.nl